

The effect of doing religious duties on psychological resilience and passion for education in psychology students of Islamic Azad University, Urmia branch

Simin Habibpour Sadani^{1*}, Niloufar Moloudpour²

1-Department of Psychology, Islamic Azad University, Urmia Branch, Urmia, Iran.
simin.habibpour@gmail.com

2- Department of Psychology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran

Abstract

The aim was to investigate the effect of performing religious duties on psychological resilience and academic enthusiasm in psychology students of Islamic Azad University, Urmia branch. The research design was a descriptive survey. The statistical population of undergraduate students of Islamic Azad University Department of Psychology in the academic year of 2022 was 1000 people, and the studied sample was determined by Morgan table and 280 people by random cluster method. Questionnaire research tools Performing religious duties (Mahmoudi and Hosseinpour, 2013), Psychological resilience (Connor and Davidson, 2003) and Passion for education (Fredericks, Blumenfeld and Paris, 2004) they were and research data with SPSS V. 28 software were analyzed. Pearson's correlation results showed that the components of performing religious duties (satisfaction with life, personal dignity, active well-being, contentment and positive mood) had a positive relationship with psychological resilience and academic enthusiasm and the results of multiple regression showed that the components of performing religious duties (satisfaction with life, personal dignity, effective well-being, satisfaction and positive mood) explained and positively predicted psychological resilience and academic enthusiasm in students. According to the results, it can be said that performing religious duties can be considered as an important factor in increasing academic enthusiasm and strengthening psychological resilience in students.

Keywords: Performing religious duties, psychological resilience, academic enthusiasm, psychology students, Islamic Azad University, Urmia branch.

نقش انجام فرائض دینی در پیش‌بینی تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

سیمین حبیب‌پور سدانی^{۱*}، نیلوفر مولودپور^۲

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، ارومیه، ایران.

simin.habibpour@gmail.com

۲- دانش‌آموخته کارشناسی، گروه روان‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران

چکیده

دوران تحصیل در دانشگاه، تنش و مشکلات عمده‌ای را تجربه می‌کنند که داشتن ظرفیت‌هایی مانند تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق تحصیلی می‌تواند در کاهش مشکلات آنها کمک کند؛ در این بین انجام فرائض دینی می‌تواند من به ارتقاء این ظرفیت‌ها کمک نماید. براین اساس هدف بررسی تاثیر انجام فرائض دینی بر تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه بود. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری دانشجویان مقطع کارشناسی گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۱۰۰۰ نفر بودند. با جدول مورگان و با روش تصادفی خوشه‌ای ۲۸۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب و پرسشنامه‌های انجام فرائض دینی محمودی و حسین‌پور (۱۳۹۳)، تاب‌آوری روانشناختی کونور و دیویدسون (۲۰۰۳) و اشتیاق تحصیلی فردریکز، بلومنفیلد و پاریس (۲۰۰۴) را تکمیل نمودند. داده‌های پژوهش با نرم افزار SPSS 28 و با ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شد. نتایج نشان داد بین مولفه‌های انجام فرائض دینی (رضایت از زندگی، حرمت شخصی، بهزیستی فاعلی، رضایت خاطر و خلق مثبت) با تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت داشته و نتایج رگرسیون نشان داد که مولفه‌های انجام فرائض دینی (رضایت از زندگی، حرمت شخصی، بهزیستی فاعلی، رضایت خاطر و خلق مثبت) باعث تبیین و پیش‌بینی مثبت تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان شدند. با توجه به نتایج می‌توان بیان نمود که انجام فرائض دینی می‌تواند به عنوان یک عامل مهم در زمینه بالا بردن اشتیاق تحصیلی و تقویت تاب‌آوری روانشناختی در دانشجویان مد نظر قرار گیرد.

واژگان کلیدی: انجام فرائض دینی، تاب‌آوری روانشناختی، اشتیاق تحصیلی

دانشجویان از گروه‌هایی هستند که در مقاطعی از دوره تحصیلی با مشکلات عمده‌ای در ابعاد مختلف روانی، هیجانی، رفتاری مواجهه هستند که می‌تواند زمینه ساز افت تحصیلی آنها را فراهم نماید. در این بین داشتن ظرفیت‌های شناختی و روانی تاب آوری^۱ ظرفیتی برای مقاومت در برابر استرس و فاجعه است (لوتانس و یوسف^۲، ۲۰۰۷). تاب آوری افراد را توانمند می‌سازد تا با دشواری‌ها و ناملازمات زندگی و شغلی رو به رو شوند، بدون اینکه آسیب ببینند و حتی از این موقعیت‌ها برای شکوفایی و رشد شخصیت خود استفاده کنند (اسکندری، جلالی، موسوی و اکرمی، ۱۳۹۸). تاب آوری، سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است. همچنین از مشکلات روانشناختی بین افراد جلوگیری کرده، آنها را در برابر تأثیرات روانشناختی رویدادهای مشکل‌زا مصون نگه می‌دارد (هرمان، استوارت، دیاز گرانادوس، برگر، جکسون^۳ و همکاران، ۲۰۱۱). تاب آوری عبارت است از توانایی یا قدرت بازگشت به حالت یا موقعیت اولیه، بعد از خمیده شدن، فشرده یا کشیده شدن و اما در اصطلاح روانشناختی توانایی بهبود سریع بعد از بیماری، افسردگی و ناخوشی است (دلگرم، باقری و ثابت، ۱۳۹۸).

همچنین اشتیاق تحصیلی^۴ به میزان انرژی که یک دانش آموز برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و همچنین میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده از این انرژی صرف شده، اشتیاق تحصیلی اطلاق می‌شود. دانش آموزانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، به قوانین و مقررات محل تحصیل تعهد بیشتری نشان می‌دهند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمونهای عملکرد بهتری دارند (اسلامی، درتاج، سعدی پور و دلاور، ۱۳۹۵). اشتیاق تحصیلی دارای سه بعد مجذوب تحصیل شدن، شوق داشتن به تحصیل، و وقف تحصیل شدن، است. اشتیاق از سه مؤلفه تشکیل شده است: اشتیاق رفتاری که به فعالیتهای یادگیری، دقت و توجه، برخوردهای مثبت و حضور در محل تحصیل اشاره دارد. اشتیاق عاطفی مرتبط با نگرشهای اثربخش در جهت تشخیص احساس تعلق به محل تحصیل است و اشتیاق شناختی به انعطاف پذیری در حل مسئله، ترجیح برای کار سخت، مقابله مثبت در برابر شکست و به رویکرد خودتنظیمی یادگیری و استفاده از راهبردهای فراشناخت دلالت دارد (صفری، جناآبادی، سلم آبادی و عباسی، ۱۳۹۴).

در جامعه‌ای مانند ایران که باورهای دینی- معنوی بسیار مهم و پرارزش هستند، دین حقیقتی است که در همه جنبه‌ها و ابعاد گوناگون زندگی انسان حضور جدی و قابل توجهی دارد (جمالی و عباسی، ۱۳۹۲). رفتارها و باورهای مذهبی، تأثیر مشخصی در معنادار کردن زندگی افراد دارند، رفتارهایی مانند عبادت، زیارت و توکل به خداوند می‌توانند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش‌های مثبت، موجب آرامش درونی افراد گردند (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۵). داشتن معنا در زندگی، امیدواری به یاری خداوند در شرایط مشکل‌زا، بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و معنوی، احساس تعلق داشتن به منبعی والا همگی از جمله روش‌هایی هستند که افراد مذهبی با دارا بودن آنها می‌توانند در مواجهه با حوادث آسیب‌رسان، فشار کمتری را متحمل شوند (سرمد، ۱۳۸۷). ویلیام جیمز، معتقد است عشق و نیروی مذهبی به وقار و سنگینی و صبر و شکیبایی و اعتقاد و اطمینان در فرد منجر می‌شود (جیمز^۵، ۱۳۷۲). احساسات مذهبی نیروی روزافزونی در کار و زندگی شخص وارد می‌کند و وقتی دنیا به آدمی پشت می‌کند احساسات مذهبی دست به کار می‌شود در درون ما هیجان و شور زندگی را زنده نگه می‌دارد (روحانی و معنوی پور، ۱۳۸۸). به لحاظ نقش و اهمیت دین در تاریخ زندگی انسان، از آغاز مطالعه علمی روان‌شناسی، پرداختن به جنبه‌های روان‌شناختی دین نیز مورد توجه روان‌شناسان قرار گرفته است و سطور آینده نظری اجمالی به جنبه‌های مختلف این مطالعات

1. resilience

2. Luthans & Youssef

3. Herrman, Stewart, Diaz-Granados, Berger, Jackson & Yuen

5. Passion for education

5. Jemez

دارد (نادری و سیف نراقی، ۱۳۸۸). با توجه به بافت دینی و مذهبی جامعه ایران، می‌توان گفت ارزش‌های دینی و معنوی در اساس و بنیان خانواده نقش پررنگی دارند و خانواده‌های ایرانی به مسائل دینی و معنوی پایبندی بالایی دارند و با توجه به اینکه سلامت جنسی می‌تواند به رضایت زناشویی بهتر و در نهایت استحکام نهاد خانواده منجر شود، لذا شناسایی عواملی که می‌توانند در تعامل با متغیرهای دیگر مانند هوش جنسی و واکنش‌گری هیجانی بر سلامت جنسی نقش میانجی داشته باشند، تجارب معنوی^۱ است. تجربه معنوی عبارت است از جستجو برای فهم جواب‌هایی که به بنیاد هستی و زندگی ارتباط پیدا می‌کنند، یافتن جواب‌هایی در مورد معنای زندگی فردی سوال می‌کنند، از همه مهم‌تر، ارتباط درونی با ماورای هستی و با خداوند متعال را در بر می‌گیرند (کونینگ و همکاران، ۲۰۰۱؛ نقل از عزیزی، ۱۴۰۱). تجارب روزانه مذهبی به فرد کمک می‌کنند که احساسات مثبت‌تری را تجربه کند و هر چه فرد احساسات مثبت‌تری را تجربه نماید، از بهزیستی روانشناختی مطلوب‌تری برخوردار می‌شود (قلیپور، ۱۴۰۰). گورسوی و شیلدر ساگلام^۲ (۲۰۲۱) مسائل مذهبی و معنوی در کاهش سلامت افراد نقش دارند. نتایج پژوهش زینبی و صالحی (۱۴۰۱) نیز حاکی از آن بود که بین دینداری و تمام ابعاد آن با تاب‌آوری در دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود داشت و با افزایش میزان دینداری در افراد، تاب‌آوری در آنها افزایش پیدا می‌کند. همچنین فیضی جاریحانی (۱۳۹۶) نشان داد که بین رفتارهای معنوی و مدنی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و شکفتگی رابطه وجود داشت.

دانشجویان در شرایط درسی و امتحانی دوران پرتنش و پر از استرسی را طی می‌کنند که باید این دوران برایشان طوری تغییر یابد که هم اشتیاقشان تقویت گردد و هم بر تاب‌آوری و میزان تحملشان افزوده شود، در این میان عاملی که موجب آرامش قلب و رسیدن به این عوامل می‌گردد، انجام فرائض دینی و دست انداختن به دامن الهی برای رسیدن به موفقیت است، لذا پژوهش حاضر در پی بررسی موضوع حاضر می‌باشد تا بتوان بر اشتیاق تحصیلی و تاب‌آوری دانشجویان بیافزاید.

مواد و روشها

پژوهش حاضر از نظر روش، از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به تعداد ۱۰۰۰ نفر بودند که نمونه مورد بررسی با جدول مورگان و با روش تصادفی خوشه‌ای ۲۸۰ نفر تعیین شد و در نهایت جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS V. 28 استفاده شد.

ابزار پژوهش:

پرسشنامه‌ی تاب‌آوری روانشناختی: این پرسشنامه را کونور و دیویدسون (۲۰۰۳) تهیه کردند. پرسشنامه مذکور ۲۵ عبارت دارد که در یک مقیاس لیکرتی بین صفر (کاملاً نادرست) تا چهار (همیشه درست) نمره گذاری می‌شود. نمرات بالاتر بیانگر تاب‌آوری بیشتر آزمودنی است. نتایج تحلیل عاملی حاکی از آنند که این آزمون دارای ۵ عامل: تصور شایستگی فردی، اعتماد به‌غرایز فردی، تحمل عاطفه منفی، پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن، کنترل و تأثیرات معنوی است. کونور و دیویدسون ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب‌آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. این مقیاس در ایران توسط محمدی (۱۳۸۴) هنجاریابی شده است. وی برای تعیین پایایی مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ بهره‌گرفته و ضریب پایایی ۰/۸۹ را گزارش کرده است.

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی: پرسشنامه استاندارد اشتیاق تحصیلی توسط فردریکز و همکاران (۲۰۰۴) طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است و با یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای، اشتیاق تحصیلی را می‌سنجد. این پرسشنامه ۳ زیر مولفه: اشتیاق رفتاری، اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی را دارا می‌باشد. در پژوهش در پژوهش عباسی و همکاران،

².Spiritual Experiences

¹.Gursoy & Yesildere Saglam

(۱۳۹۴) روایی پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان این حوزه تأیید شده است. همچنین پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمده است.

پرسشنامه انجام فرائض دینی: این مقیاس توسط محمودی و حسین پور (۱۳۹۳) تدوین و استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۵ مولفه (رضایت از زندگی، حرمت شخصی، بهزیستی فاعلی، رضایت خاطر و خلق مثبت) و هر مولفه دارای ۴ گویه لیکرتی ۵ درجه ای می باشد. ضریب پایایی این پرسشنامه در پژوهشهای مختلف در کشور بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۷ گزارش شده است. روایی محتوایی پرسشنامه ها، توسط متخصصین امر و پایایی آنها با آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۲۱، ۰/۸۰۸ و ۰/۸۱۱ تعیین شدند، پرسشنامه‌ها قابلیت اعتماد را دارا هستند (محمودی و حسین پور، ۱۳۹۳).

نتایج پژوهش

بیشتر دانشجویان، در رده سنی ۲۰ الی ۲۵ سال قرار داشته و دانشجویان خانم و مجرد بودند. از آزمون چولگی و کشیدگی برای بررسی نرمال بودن داده ها استفاده شد. قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها به ترتیب نباید از ۱ بیشتر و از ۱- کمتر باشد (کلاين^۱، ۲۰۱۱).

جدول ۱. بررسی نرمال بودن داده ها با آزمون چولگی و کشیدگی

مؤلفه ها	چولگی	کشیدگی
حرمت شخصی در اثر انجام فرائض دینی	-۰/۱۰۱	۰/۴۹۵
خلق مثبت در اثر انجام فرائض دینی	-۰/۲۲۰	-۰/۱۹۸
بهزیستی فاعلی در اثر انجام فرائض دینی	-۰/۰۸۶	-۰/۲۱۳
رضایت از زندگی در اثر انجام فرائض دینی	-۰/۱۳۱	-۰/۲۳۳
رضایت خاطر در اثر انجام فرائض دینی	-۰/۱۳۶	۰/۱۵۴
انجام فرائض دینی	-۰/۲۳۷	-۰/۰۰۵
تاب آوری روانشناختی	-۰/۰۳۶	-۰/۰۴۴
اشتیاق تحصیلی	-۰/۳۵۴	-۰/۰۱۵

قدر مطلق چولگی و کشیدگی شاخص های تحقیق از ۱+ کمتر و از ۱- بیشتر می باشند، بنابراین چولگی و کشیدگی متغیرها نرمال بودند (جدول ۱). برای بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از دیدگاه دانشجویان گروه روانشناسی، از همبستگی پیرسون استفاده شد.

^۱ - Kline

جدول ۲. ضریب همبستگی بین انجام فرائض دینی با تاب آوری متغیرهای تحقیق از دیدگاه دانشجویان گروه روانشناسی

Sig	همبستگی با اشتیاق تحصیلی	همبستگی با تاب آوری	متغیرها
۰/۰۰۱	۰/۷۲۷**	۰/۷۸۵**	رضایت از زندگی در اثر انجام فرائض دینی
۰/۰۰۱	۰/۷۱۹**	۰/۷۶۷**	حرمت شخصی در اثر انجام فرائض دینی
۰/۰۰۱	۰/۷۵۵**	۰/۷۷۲**	بهبودی فاعلی در اثر انجام فرائض دینی
۰/۰۰۱	۰/۷۶۷**	۰/۷۵۴**	رضایت خاطر در اثر انجام فرائض دینی
۰/۰۰۱	۰/۷۷۱**	۰/۷۹۷**	خلق مثبت در اثر انجام فرائض دینی

نتایج نشان داد که بین انجام فرائض دینی و مولفه های آن با تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی، در سطح آماری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد (جدول ۲). برای بررسی میزان تاثیر انجام فرائض دینی و مولفه های آن بر تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی، از رگرسیون چندگانه، استفاده شد.

جدول ۳. رگرسیون خطی جهت پیش بینی تاب آوری و اشتیاق تحصیلی براساس فرائض دینی در دانشجویان

Sig.	F	ضریب تعیین تعدیل شده (R ²)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب همبستگی (R)	متغیر
۰/۰۰۱	۳۹/۸۳۵**	۰/۵۷	۰/۶۹	۰/۷۵	تاب آوری
۰/۰۰۱	۰۲۸/۶۸۹**	۰/۵۶	۰/۶۸	۰/۷۳	اشتیاق تحصیلی

**P≤0.01

نتایج در جدول شماره ۳ نشان داد که ۵۷ درصد تغییرات تاب آوری و ۵۶ درصد تغییرات اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی توسط انجام فرائض دینی و مولفه های آن تبیین می شود.

جدول ۴- مقدار تاثیر مولفه های انجام فرائض دینی بر تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی

Sig.	t	Beta	t	Beta	متغیرها
	اشتیاق تحصیلی		تاب آوری		
۰/۰۰۱	۴/۱۵۴	--	۳/۹۱۵	--	عدد ثابت (تاب آوری ۱۸/۱۳۹ و اشتیاق تحصیلی ۱۷/۲۲۶)
۰/۰۰۱	۳/۳۵۷	۰/۶۸۲	۴/۰۰۱	۰/۷۲۸	رضایت از زندگی در اثر انجام فرائض دینی (X ₁)
۰/۰۰۱	۴/۱۰۶	۰/۶۸۴	۵/۳۶۶	۰/۷۴۸	حرمت شخصی در اثر انجام فرائض دینی (X ₂)
۰/۰۰۱	۳/۹۵۸	۰/۶۶۳	۵/۰۵۵	۰/۷۳۶	بهبودی فاعلی در اثر انجام فرائض دینی (X ₃)
۰/۰۰۱	۳/۹۵۸	۰/۶۵۲	۴/۲۳۳	۰/۷۲۷	رضایت خاطر در اثر انجام فرائض دینی (X ₄)
۰/۰۰۱	۳/۷۵۴	۰/۶۸۷	۴/۰۶۹	۰/۷۲۲	خلق مثبت در اثر انجام فرائض دینی (X ₅)

نتایج جدول ۴، نشان دادند که حرمت شخصی، بهبودی فاعلی، رضایت از زندگی، رضایت خاطر و خلق مثبت به ترتیب بیشترین سهم را در پیش بینی تاب آوری و خلق مثبت، حرمت شخصی، رضایت از زندگی، بهبودی فاعلی و رضایت خاطر به ترتیب بیشترین سهم را در پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان داشتند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد که بین انجام فرائض دینی و مولفه های آن با تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی، رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد و مولفه های انجام فرائض دینی باعث تبیین و پیش بینی مثبت و معنادار تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان روانشناسی شدند. نتایج به دست آمده مبنی بر نقش انجام فرائض دینی و مولفه های آن با تاب آوری با نتایج پژوهش زینبی و همکاران (۱۴۰۱)، عطایی و همکاران (۱۴۰۰)، همتی و همکاران (۱۳۹۹) و یافته به دست آمده مبنی بر نقش انجام فرائض دینی و مولفه های آن در اشتیاق تحصیلی با نتایج پژوهش فیضی جاریحانی (۱۳۹۶) همخوانی داشت. در تبیین یافته به دست آمده مبنی بر نقش فرائض دینی در تاب آوری دانشجویان، می توان گفت اگر ارزش ها، باورها و عقاید دینی و معنوی در دانشجویان پررنگ باشد، می تواند مانند یک سپر آنها را که در مسیر چالش های بزرگ استقلال، انتخاب و تصمیم گیری قرار دارند را از قرار گرفتن در مسیرهای نابهنجار در امان نگه دارد (برلادو و همکاران، ۲۰۱۹) و به عنوان یک عامل تعیین کننده محافظتی می تواند در کاهش مشکلات مرتبط با سلامت نقش داشته باشد (جیراسک و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع انجام فرائض دینی و معنوی باعث می شود که افراد به طور داوطلبانه از طریق دعا، آرامش و معاشرت با افراد همفکر، یادگیری از راهنمای معنوی و مطالعه، قدرت معنوی خود را تقویت کنند (سادات حسینی و همکاران، ۲۰۱۹) و به عنوان نیرویی برای هماهنگی ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی عمل می کند (راس و همکاران، ۲۰۱۶)، زمینه ساز ارتقاء سطح تاب آوری دانشجویان می گردد.

از نظر گومز و فیشر (۲۰۰۳)، ظرفیت مذهبی و معنوی حالتی از بودن است که منعکس کننده شناخت ها، رفتارها و احساسات در رابطه با خود، دیگران، نیروی متعالی و طبیعت است و موجب احساس هویت، یگانگی، رضایت، شادی، خرسندی، زیبایی، عشق، احترام، نگرش های مثبت، آرامش، انسجام درونی، هدفمندی و جهت داری در زندگی می شود (نقل از گومز و همکاران، ۲۰۱۲) و می تواند به بهبود اشتیاق تحصیلی در دانشجویان منجر شود. همچنین طبق نظر مویرگ و بروسک (۱۹۷۸) عامل معنوی و دینی به ارتباط با خدا و احساس هدفمندی و رضامندی در زندگی اشاره دارد که می تواند به ارتقاء سطح اشتیاق تحصیلی دانشجویان کمک کند (به نقل از یعقوبی، محقق، منظمی تبار، ۱۳۹۲).

همچنین می توان اشاره نمود که اگر توجه دانشجویان به مسائل دینی به خصوص انجام فرائض دینی بیشتر سوق یابد آنها در مقابل استرس های وارده مقاومتن نموده و با توسعه و تقویت تاب آوری در خود علاقه آنها به درس و یادگیری توسعه خواهد یافت و این عامل موجب می گردد که یادگیری دانشجویان توسعه یافته و آنها در هر زمان با رجوع به قدرت لایزال الهی خود را از شر مشکلات رها نموده و با توجه وافر به درس گوش فرا دهند و باعث موفقیت و پیشرفت خویش شوند و در نهایت پیشنهاد می گردد که با توسعه برنامه های تبلیغاتی صحیح و به روز بر میزان علاقه دانشجویان به انجام فرائض دینی توجه شود و آنها را به این راه هدایت نموده و باعث توسعه و تقویت تاب آوری و اشتیاق تحصیلی در آنها شد.

منابع

اسکندری، الهام؛ جلالی، ایوب؛ موسوی، مرضیه؛ اکرمی، ناهید. (۱۳۹۸). پیش بینی تاب آوری روانشناختی براساس حمایت اجتماعی و سبک دلبستگی با میانجی گری خودکارآمدی و معنا در زندگی. پژوهش نامه روانشناسی مثبت، ۵(۲)، ۱۷-۳۰. اسلامی، محمد علی، در تاج، فریبرز، سعدی پور، اسماعیل و دلاور، علی. (۱۳۹۵). مدل یابی علی اشتیاق تحصیلی بر مبنای منابع شخصی و منابع اجتماعی در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه امیرکبیر تهران. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۷(۲۸): ۱۶۱-۱۳۳.

دلگرم، هانیه، باقری، نسرين و ثابت، مهرداد (۱۳۹۸)، رابطه‌ی خودتنظیمی هیجانی و تاب آوری با سبک های مقابله با استرس در دانشجویان. اندیشه و رفتار در روان شناسی بالینی، ۱۴(۵۲): ۶۷-۷۶.

زینبی، رقیه؛ صالحی، مبین. (۱۴۰۱). دینداری و تاب آوری؛ نقش واسطه ای امیدواری. مجله روان شناسی و دین، ۱۵ (۱)، ۱۳۱-۱۴۸.

صفری، هدیه، جناآبادی، حسین، سلم آبادی، مجتبی و عباسی، امیر. (۱۳۹۴). پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی. دوماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۸(۶): ۷-۱۲.

قلیپور، آيسان. (۱۴۰۰). نقش سوگیری تفسیری، تجارب معنوی و پیوند والدینی در طلاق عاطفی زنان مراجعه کننده به مراکز مشاوره. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه آزاد ارومیه.

فیضی جاریحانی، فرانک. (۱۳۹۶). نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای مدنی تحصیلی با میانجیگری شکفتگی تحصیلی در دانش آموزان مدارس تیزهوش دوره دوم متوسطه شهر ارومیه. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی، گرایش کودکان استثنایی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه.

Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B., & Yuen, T. (2011). What is resilience?. Canadian journal of psychiatry. Revue canadienne de psychiatrie, 56(5), 258-265.

Gursoy, E., & Yesildere Saglam, H. (2021). Factors affecting sexual health-seeking behaviors of young people. Journal of Public Health, 1-12.

Jamali, T., Abasi, R. (2013). The study of relationship between religious orientation and happiness in students of Payam Noor University, the 1st International Congress on Religious Culture and Thought, 172-182.

James O. Religion and psychology, translation M. Cain, Tehran, Islamic Revolution training. 1993; Page 34.

Khodayari Fard, et al. Project preparation and standardized measures of religiosity student, Faculty of Psychology and Education, 2006; p. 11.

Luthans, F. & Youssef, C. (2007). Emerging positive organizational behavior. J Manage. 3(3): 21-39.

Nadri AA, Seif Naraghi M. Research methods in social sciences (with emphasis on Educational Sciences), Tehran, Arasbaran. 2009; Page 78.

Rohani A, ManaviPour D. "The relationship between religious beliefs in Islamic Azad University blessed with happiness and marital satisfaction", knowledge and research in psychology, 2009; No. 35, pp. 189-206.

Sarmad, et al. Research Methods in the Behavioral Sciences, Tehran informed. 2008; Page 90.